

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 90/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen turvetuotantokoneiden varmuusvarastoinnista ja turpeenostomahdollisuuden ylläpitämisestä energiamavaraisuuden turvaamiseksi

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Sakari Puiston /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 90/2022 vp:

Onko hallitus ryhtynyt toimiin määrittääkseen suoalueet, joilla turpeenostomahdollisuus pidetään huoltovarmuuden turvaamiseksi yllä siten, että turve pysyy kriisiaikojen ulkopuolella suossa ja

onko hallitus valmis harkitsemaan, että romuttamisen sijaan valtio lunastaisi turvetuotantokoneita varmuusvarastoon huoltovarmuuden turvaamiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelma sisältää tavoitteen Suomen hiilineutraaliudesta vuoteen 2035 mennessä. Hallitusohjelmassa tavoitellaan myös turpeen energiakäytön puolittamista vuoteen 2030 mennessä päästöjen vähentämiseksi. Hallituksen tavoitteisiin ei kuitenkaan kuulu eikä ole kuulunut turpeen energiakäytön tai turvetuotannon kieltäminen, vaikka muutos onkin ollut hallitsemattoman nopeaa päästöoikeuden hinnan moninkertaistumisen seurauksena.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti maaliskuussa 2020 laaja-alaisen turvetyöryhmän, jonka tavoitteena oli selvittää turpeen käytön vähenemisen aiheuttamia vaikutuksia sekä esittää keinoja niihin liittyvien kielteisten sivuvaikutusten lieventämiseksi oikeudenmukaisen siirtymän näkökulmasta. Turvetyöryhmän tilaamassa ja konsulttiyhtiö Afryn tekemässä taustaraportissa turpeen energiakäytön vähentymäksi on arvioitu noin 80 % vuoteen 2030 mennessä. Muutos on jo alkanut, sillä päästökauppa on tehnyt energiaturpeesta niin kalliin polttoaineen, että energiayhtiöt eivät ole viime aikoina enää halunneet käyttää sitä tilapäisiä ajanjaksoja lukuun ottamatta. Selvityksen tuloksista käy hyvin ilmi, että nykyisen turveveron vaikutus energiaturpeen kokonaishintaan on ainoastaan murto-osa päästöoikeuden nykyhintatason vaikutukseen verrattuna. Myös energiayhtiöiden näkemys on se, että energiaturpeen kysyntä olisi romahtanut päästökaupan vaikutuksesta ilman veronkorotustakin. Suomessa selvästi suurin osa turvekattiloista kuuluu päästökaupan piiriin, eikä Suomi voi olla EU:ssa jäsenenä kuulumatta sen päästökauppajärjestelmään.

Energiaturvetuotannon kustannukset eivät ole merkittävästi muuttuneet, vaan energiaturpeen käytön romahduksen on aiheuttanut sen kysynnän hiipuminen edellä kuvatun päästöoikeuden hinnannousun vaikutuksesta. Hallituksen keinot vaikuttaa energiaturpeen kysyntään ja siten energiaturpeen nostomääriin merkittävästi ovat hyvin rajalliset. Energiaturpeen markkinahinta on tyypillisesti selvästi alle 20 EUR/MWh ilman veroja, sen energiavero 5,7 EUR/MWh ja päästöoikeuden hinnan aiheuttama kustannus 30 EUR/MWh molemmin puolin riippuen päästöoikeuden hinnan vaihteluista, kun taas metsähakkeen eli energiaturpeen tyypillisimmän korvaajan kokonaishinta on ollut alle 25 EUR/MWh. Muihin fossiilisiin polttoaineisiin verrattuna energiaturpeen kokonaishinta on puolestaan matala niiden kallistuneiden hintojen vuoksi. Täten turveveron poistaminen ei tekisi energiaturpeesta kannattavaa polttoainetta metsähakkeeseen verrattuna, vaan kysynnän lisääntyminen pitemmällä aikavälillä riippuu päästökaupan kehitymisestä sekä energiayhtiöiden omista päätöksistä. Yksittäisen polttoaineen päästökauppamaksujen kansallinen kompensointi ei ole EU:n päästökauppadirektiivin mukaista, vaan ilmaisia päästöoikeuksia jaetaan tälläkin hetkellä myös turvetta käyttäville tai sen käytön lopettaneille energiayhtiöille niiden käyttämistä polttoaineista riippumatta.

Hallitus katsoo, että osana Suomen energian toimitus- ja huoltovarmuuden turvaamista nykyisessä tilanteessa olisi tärkeää, että energiayhtiöt alkaisivat kerätä omia energiaturvevarastojaan tai sitoutuisivat ostamaan energiaturvetta jo ennen vuoden 2022 turpeen nostokauden alkua, jotta jäljellä olevilla turvetuottajilla olisi jonkinlainen näkymä kysynnästä. Näin energiayhtiöt varautuisivat metsähakkeen mahdollisiin saatavuusongelmiin seuraavaa lämmityskautta varten, sillä energiaturvetta on pakko nostaa ja varastoida etukäteen, mikäli sitä aiotaan käyttää talvi-kuukausina.

Toimitus- ja huoltovarmuuden tukemiseksi hallitus on alkanut selvittää yhdessä Huoltovarmuuskeskuksen kanssa mahdollisuutta aloittaa energiaturpeen varmuusvarastointijärjestely, jossa energiaturvetta ostettaisiin Huoltovarmuuskeskuksen omaan taseeseen vastaavasti kuin esimerkiksi öljyä. Varastoa purettaisiin hankalissa tilanteissa, kuten metsähakkeen vakavien saatavuusongelmien aikaan. On kuitenkin huomionarvoista, että tällainen järjestely ei vastaisi lähellekään takavuosien noin 15 TWh:n energiaturpeen kysyntää vaan puhuttaisiin ennemminkin yksittäisistä terawattitunneista tai terawattitunnista.

Turvetyöryhmä julkaisi keväällä 2021 loppuraporttinsa, jossa se esitti joukon toimenpide-ehdotuksia – osa näistä suoraan turvealan etujärjestöjen ehdottamia. Hallitus linjasi niin ikään keväällä 2021 puoliväliriihessään 70 miljoonan euron suuruisesta tukipaketista turveyrittäjien auttamiseksi turvetyöryhmän esitysten pohjalta. Yksi päätetyistä toimista oli turvetuotantokoneiden romutus-tuki, jota on haettu tähän mennessä runsaasti. Vaikka tällä hetkellä onkin nähtävissä lisääntynyt tarve energiaturpeen käytön lisäämiselle, näyttää samaan aikaan kuitenkin selvältä, ettei käyttö enää palaa takavuosien tasolle eli noin 15 TWh:iin vuodessa päästöoikeuden hintavaikutuksen vuoksi. Täten osittain palautuvaa kysyntää ei riitä kaikille turveyrittäjille, joten romutusmahdollisuus on syytä pitää voimassa oikeudenmukaisuuden näkökulmasta.

Entinen Vapo ja nykyinen Neova on kertonut, että sillä on levossa mutta nostovalmiudessa olevia energiaturpeen tuotantoalueita edelleen noin 10 000 hehtaaria, mikä jo yksin riittää muutamien terawattituntien nostamista varten. Neova onkin ilmoittanut, että sillä on toistaiseksi tarpeeksi turpeennostokapasiteettia korvaamaan Venäjältä tuotu energiapuu täysimääräisesti. Myös pienemmillä turveyrittäjillä on jonkin verran kapasiteettia jäljellä, joten lyhyen aikavälin turvetuotantokapasiteetti näyttää riittävältä. Täten hallitus ei näe akuuttia tarvetta sille, että valtio erikseen määrittäisi suoalueita turpeen nostamista varten tai alkaisi lunastaa turvetuotantokoneita omistukseensa. Pitemmällä aikavälillä energiaturpeen käytön määräävät energiayhtiöiden päätökset, joihin toki vaikuttaa mm. päästöoikeuden hintakehitys. Niin kauan kuin energiaturpeelle on kysyntää, sitä pystytään myös tuottamaan huoltovarmuuden turvaamiseksi esimerkiksi varmuusvarastointia varten. Jos kysyntä poistuu ja energiayhtiöt korvaavat turvekattilansa muulla kapasiteetilla, myös energiaturpeen huoltovarmuusmerkitys häviää.

Helsingissä 25.3.2022

Elinkeinoministeri Mika Lintilä

VN/7559/2022-TEM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: